

HCV > ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရ ပဒေသာ (GLOSSARY OF TERMS)

Antibodies (ကိုယ်ခံအသားဓါတ်၊ ကိုယ်ခန္ဓာကာကွယ်ရေးအသားဓါတ်)

ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းရှိ ရောဂါဖြစ်စေတတ်သော Bacteria ပိုး၊ Virus ပိုးနှင့် အခြားမလိုလားအပ်သည့် ပစ္စည်းများကို တိုက်ခိုက်ရန် Protein အသားဓါတ်များကိုကာကွယ်ရေး လက်နက်အဖြစ် ခန္ဓာကိုယ်က ထုတ်လုပ်ပါသည်။ Hepatitis C Virus ပိုး နှင့် ပတ်သက်၍ မူရင်း Virus ပိုးများကို တိုက်ဖျက်သော အသားဓါတ်များ ထုတ်လုပ်ပြီး ထို Virus ရောဂါပိုးများ ခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ ဆက်လက်ရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ အသားဓါတ်များ ဆက်လက် တည်ရှိနေမည် ဖြစ်ပါသည်။

Antibody Test (အသားဓါတ် ရှိ မရှိစစ်ဆေးခြင်း)

ကိုယ်ခန္ဓာကာကွယ်ရေးအသားဓါတ်စစ်ဆေးသောသွေးဖောက် စစ်ဆေးနည်း

Blood Awareness (သွေး နှင့်ပတ်သက်ပြီး သတိထားခြင်း)

အချေအနေတခုခု(သို့မဟုတ်) ဝန်းကျင်တခုခုတွင် တကယ် (သို့မဟုတ်) ဖြစ်နိုင်ဖွယ် သွေးရှိနိုင်ခြင်းကို သတိချပ်မှု

Bulk Billing (ဆေးကုခ ငွေကြေးကို တပေါင်းတစုတည်း အစိုးရထံမှ တောင်းယူသည့် စနစ်)

အကယ်၍ မိမိအားဆေးကုသပေးသည့် ဆရာဝန်သည် ဆေးကုခ ငွေကြေးကို လူနာများကိုယ်စား စုပေါင်း တောင်းခံသည့် စနစ်ကို သုံးလျှင် လူနာအနေဖြင့် ဆရာဝန်ထံတွင် ကုသခမပေးရဘဲ ဆရာဝန်ကို အစိုးရ၏ (Medicare) ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး အဖွဲ့အစည်းက ပေး ပါသည်။ အကယ်၍ ဆေးကုခများ စုပေါင်း တောင်းခံသည့် စနစ်ကို မသုံးသော ဆရာဝန်ဖြစ်ပါမူ လူနာက ဆေးကုခ ကြေးငွေကို ဆရာဝန်အား ပထမပေးပြီးနောက် (Medicare) ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး အဖွဲ့အစည်းထံမှ မိမိ၏ ကုန်ကျငွေကို ပြန်လည်တောင်းယူရပါသည်။

Chronic (နာတာရှည်)

လူ၏ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းအနေအထား ပြောင်းလဲသွားသည်အထိ အချိန်ကြာမြင့်စွာ နာမကျန်းဖြစ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ဆက်လက်ကျန်းမာနေရန် ဆေးဝါးအမြဲတန်းမှီဝဲ နေရသည်ကို နာတာရှည် ရောဂါဟုခေါ် ပါသည်။

Cirrhosis (အသဲတွင်အမာရွတ်ဖြစ်ပေါ်ခြင်း)

အသဲတွင်မပျောက်တော့သော အမာရွတ်များ စဉ်ဆက်မပြတ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တိုးတက် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပြီး ဤသို့ဖြစ်ပေါ်လာသော အမာရွတ်များကြောင့် အသဲအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်ရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို မလုပ်တော့ပါ။ ၅ % မှ ၁၀% သော Hepatitis C ရောဂါသည်တို့တွင် ဆေးကုသမှုမပြုဘဲထားပါက ယင်းတို့၏အသဲများ၌ အမာရွတ်များ ဖြစ်ပေါ် ပါသည်။

Co-infection (အခြားရောဂါများ အတူတကွပူးတွဲ၍ ရောဂါကူးစက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း)

ကူးစက်တတ်သောရောဂါ အမျိုးအစား အနည်းဆုံး နှစ်ခု တပြိုင်နက်ကူးစက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပူးတွဲ Hepatitis အသဲရောင်ရောဂါဖြစ်ခြင်းဆိုသည်မှာ Hepatitis C နှင့် ပူးတွဲ၍သွေးအခြေခံ

Virus ပိုးများဖြစ်သည် HIV ကိုယ်ခံအားလျော့နည်းစေသည် Virus ပိုးနှင့် (သို့မဟုတ်) Hepatitis B Virus ပိုးတို့ကြောင့် ပူးတွဲကူးစက် ဖြစ်ပေါ်သည် ရောဂါ။

Combination Therapy (ပူးတွဲဆေးပေးကုသနည်း)

Hepatitis C အသဲရောင်ရောဂါကို တချိန်ထဲတွင် ဆေးအနည်းဆုံး ၂ မျိုး အသုံးပြု၍ ကုသနည်းဖြစ် ပါသည်။ ဤအသုံးအနှုံးကို Interferon နှင့် Ribavirin ဆေး ၂ မျိုးတပြိုင်နက် ပေးသည် ကုထုံးအတွက်အသုံးပြုသည်။

Complementary Therapy (အားဖြည့်/ဖြည့်စွက် ကုထုံးများ)

အများကလက်ခံထားသော ကုထုံးမဟုတ်သည့် အခြားနည်းဖြင့် ရောဂါကုသနည်း များလည်း ရှိပါသည်။ Hepatitis C အသဲရောင်ရောဂါ ကုသရာတွင် Virus ပိုးသတ်သည့် ဆေးများသုံးရာမှ ဆေးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် မလိုလားမနစ်မြို့ဘွယ် ဘေးထွက် အကျိုးသက်ရောက်မှု ဆိုးကျိုးများ၏ အလားအလာကို ကြိုတင်တားဆီးရန်ဤကုထုံးကိုသုံးပါသည်။

Condom (ကြက်ပေါင်စေးဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော ယောက်ျားလိင်အင်္ဂါအစွပ်)

အမျိုးသမီးများ ကလေးမရအောင်လည်းကောင်း၊ ကျား မ လိင်ဆက်ဆံမှုမှ ကူးစက်တတ်သော ရောဂါ အမျိုးမျိုးကို ကာကွယ်ရန် လည်းကောင်း၊ ယောက်ျားများအသုံးပြုသည့် ကြက်ပေါင်စေးဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ယောက်ျားလိင်အင်္ဂါအစွပ်အိပ်။

Confidentiality (လျှို့ဝှက်အပ်သည့် အကြောင်းအရာများ ထိမ်းသိမ်းစောက်ရှောက်ရေး)

ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းတစ်ဦးသည် မိမိသိရှိထားသော လူနာ (သို့မဟုတ်) ဆေးကုသမှုခံယူသော တစ်ဦးဦး၏ အကြောင်းအရာအချက်အလက် တို့သည် ထို လူနာ၏ ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းများဖြစ်သည်။ ဝန်ထမ်းအနေဖြင့် ဆေးကုသမှုခံယူသူ ပြောကြားထားသည်တို့ကို ပြန်လည်ပြောကြားရမည်ဆိုလျှင်လည်း ထိုသူ၏ခွင့်ပြုချက်လိုပါသည်။ သို့မဟုတ်ပါက အထူးအရေးကြီးသောအခြေအနေ တရပ်က တောင်းခံမှု ကြောင့်သာ ဖြစ်ရပါမည်။

Counsellor (အတိုင်ပင်ခံအကြံပေးသူ)

အကြံပေးလုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်သူ ဝန်ထမ်းတစ်ဦးအနေဖြင့် ပြဿနာရှိသူ သောကရှင်လူနာတစ်ဦး၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာနှင့်ပတ်သက်ပြီး မိမိအားပြောပြတိုင်ပင်သည်ကို နားထောင်ပြီး သင့်တင့် လျောက်ပတ်သော ပြဿနာဖြေရှင်းနည်းကို အကြံပေး ပါသည်။ အကြံပေးသောဝန်ထမ်းသည် ဤသို့ ရောဂါသည် ဖွင့်ဟတိုင်ပင်ထားသည့် အကြောင်းအရာအချက်အလက် တို့ကို လျှို့ဝှက်ချက်အဖြစ် ထိမ်းသိမ်း ထားရမည်မှာ ယင်းတို့၏ ကျင့်စဉ်ကျင့်ထုံး ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေး ဆေးခန်း၊ စိတ် ရောဂါရှင်များအား ကူညီထောက်ပံ့သည့်ဌာန နှင့်မိသားစုသာယာရေး အထောက်အကူပြု အစီအစဉ်တို့တွင် အတိုင်ပင်ခံအကြံပေးအရာရှိများ ရုံးထိုင် ပါသည်။

Diagnosis (ရောဂါအပေါ်ဆေးစစ်တမ်း)

ဆရာဝန်သည် သူ၏ထံရောက်ရှိလာသည့် လူနာတစ်ဦး၏ ရောဂါအခြေအနေပြသည့် သင်္ကေတ လက္ခဏာများ၊ ရောဂါလက္ခဏာများ နှင့် အတိတ်ကာလ ကျန်းမာရေးအခြေအနေ နှင့် / (သို့မဟုတ်) လူနာတင်ပြလာသော ခံစားမှုတို့ကိုကြည့်ပြီး ရောဂါအပေါ် ဆုံးဖြတ်ရပါသည်။

Discrimination (လူလူချင်းခွဲခြားဆက်ဆံမှု)

အကြင်သူတယောက်ကို တိုင်းတပါးမှ ဝင်ရောက်လာသူဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီး ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ Hepatitis C ရောဂါသည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ အခြားအကြောင်းတရားကြောင့် လည်းကောင်း မတရားနှိမ်၍ဆက်ဆံပြောဆိုခြင်းကိုဆိုလိုပါသည်။

Australia နိုင်ငံတွင် ဤသို့ လူလူချင်းချွဲခြားဆက်ဆံမှုကို တရားဥပဒေ ချိုးဖောက်သည် ဟု သတ်မှတ် ပါသည်။ ဤသို့ပြုမှုခြင်းကို တရားဥပဒေကတားမြစ် ပါသည်။

Disease (ရောဂါ)

ဖျားနာခြင်း၊ နေထိုင်မကောင်းခြင်းကို ရောဂါ ဟုသတ်မှတ် ပါသည်။

Fibroscreen (အသဲ၏အမျှင်ကိုစစ်ဆေးကြည့်ရှုခြင်း)

အထူးပြု နှုန်းလွန်အသံလိုင်း (Ultrasound) ကိုအသုံးပြု၍ အသဲတွင် အမျှင်များ မည်မျှ ပျက်စီး ယိုယွင်းနေသည်ကို သတ်မှတ်တွက်ချက်ပေးသည့် နာကြင်မှုမရှိသော စစ်ဆေးမှု။

Genotype (မျိုးရိုးဗီဇ အမျိုးအစား ပုံစံ)

Hepatitis C Virus ပိုး၏ အထူးဝိသေသလက္ခဏာကို ဖော်ပြသော မျိုးရိုးဗီဇဖွဲ့စည်းပုံ အတွက်အသုံးပြုသော ဝေါဟာရဖြစ်သည်။

မျိုးရိုးဗီဇ ပုံစံကွဲပြားခြားနားသည့်အလျောက် ရောဂါပိုး၏ ဆေးစွမ်းသတ္တိကို ခံနိုင်ရည်လည်း ပြောင်းလဲသွား ပါသည်။ ထို့ပြင် ဆေးကုထုံးအပေါ် Virus ပိုး၏ တုံ့ပြန်မှုလည်း ပြောင်းလဲသွား ပါသည်။

အသဲရောင်ရောဂါ C ပိုးအမျိုးအစားများမှာ ၁၊ ၂၊ ၃၊ ၄၊ ၅၊ နှင့် ၆ တို့ပါဝင်သည်။

Hepatitis အသဲရောင်ရောဂါ

အသဲရောင်သည် ရောဂါဖြစ်သည်။

အရက်အလွန်အကျွံသောက်ခြင်းနှင့် အချို့သောရောဂါပိုး များက

အသဲရောင်ရောဂါဖြစ်စေပါသည်။ လူအများစုဖြစ်တတ်သော Virus ပိုးအခြေခံသည် Hepatitis အသဲရောင်ရောဂါ အမျိုးအစားများမှာ A, B နှင့် C တို့ဖြစ်ပါသည်။

HIV (ကိုယ်ခံအားနည်းစေသော Virus ရောဂါပိုး)

ဤကိုယ်ခံအားနည်းစေသော Virus ရောဂါပိုး ကြောင့် AIDS ရောဂါဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

Infection (ရောဂါကူးစက်ခြင်း)

လူ၏ကိုယ်ပေါ်တွင် (သို့မဟုတ်) ကိုယ်တွင်း၌ ရောက်ရှိနေသော အလွန်သေးငယ်သည့် ဇီဝရုပ် (Micro-organism, Germ) တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သောရောဂါ။ ရောဂါပိုးလက်ခံရရှိထားသော သူသည် ဖျားနာလာမည်။ Virus ပိုးများ၊ Bacteria ရောဂါ ပိုးများ၊ ရောဂါဖြစ်စေတတ်သော မှိုနှင့် ကပ်ပါးကောင် တို့ကြောင့် ရောဂါကူးစက်ဖြစ်ပွားပါသည်။

Injecting (ဆေးထိုးခြင်း)

ဆေးထိုးအပ်ကိုအသုံးပြု၍ ထိုးဆေးကို အပြောအောက် (သို့မဟုတ်) ကြွက်သားအတွင်းရှိ သွေးစီးကြောအတွင်းသို့ ထည့်သွင်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

Injecting Drug User (IDU)

ဤ ဝေါဟာရကို အရေပြား (သို့မဟုတ်) ကြွက်သားအတွင်းသို့ ဆေးထိုးအပ်ကိုအသုံးပြုပြီး မူးယစ်ဆေးသွင်းသူ ဆေးသမားများအတွက် အသုံးပြုသည်။

Interferon (ကိုယ်ခံအရာဝတ္ထု)

ကိုယ်တွင်းသို့ရောက်လာသည့် Virus ပိုးကိုတိုက်ဖျက်ရန် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းတွင် သဘာဝအလျောက်ထုတ်လုပ်ပေးသော အရာဝတ္ထု (သို့မဟုတ်) ကိုယ်ခံ အရာဝတ္ထု

သမ္ဘာ့ရနည်း (လူတို့ကြံစည်ထုတ်လုပ်သောနည်း)ဖြင့် ဖော်စပ်ထားသောဆေးကို မြောက်များစွာ အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် သွေးထဲတွင်ရှိသည့် Hepatitis C ရောဂါပိုးများကို လျော့နည်းစေနိုင်ရုံမက ရောဂါ ဆက်လက် မဖြစ်တော့ဘဲ ရောဂါပြောက်သည်အထိ ဖြစ်နိုင် ပါသည်။

Liver Biopsy အသဲမှ အသားမျှင်စကို စစ်ဆေးခြင်း

အသဲကောင်းမကောင်း စမ်းသပ်စစ်ဆေးရန်အတွက် အသဲ၏ အသားမျှင်စ တခုကိုထုတ်ယူ၍ စစ်ဆေးသောနည်းဖြစ်သည်။

Monitor (ရောဂါအခြေအနေကို စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း)

လူနာတစ်ဦး၏ ရောဂါအခြေအနေ တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်မှု (သို့မဟုတ်) ဆုတ်ယုတ်ပြီး သက်သာလာမှုတို့ကို စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

Side Effect (မလိုလားအပ်သော ဘေးထွက်အကျိုးဆက်ဖြစ်ပေါ်မှု)

အသုံးပြုသောဆေးကြောင့်လည်းကောင်း ဆေးကုထုံးကြောင့်လည်းကောင်း အနှုတ်သဘော ဆောင်သည့် အကျိုးဆက်ဖြစ်ပေါ်မှု (သို့မဟုတ်) အသုံးပြုသောဆေးကိုတုံ့ပြန်မှု

Social Worker (လူမှုကိစ္စဆောင်ရွက်သူဝန်ထမ်း)

လူမှုဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ ပညာရပ်များတွင်အထူးပြု သင်ကြားထားသောလူမှုရေးကိစ္စကျွမ်းကျင်သူ ဖြစ်ပါသည်။ လူတစ်ဦးအား ၎င်း၏စိုးရိမ်ပူပန်မှု စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်မှုတို့အပေါ် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်၍ သိရှိလာသည့် ထိုလူ၏ ပြဿနာကို ကူညီဖြေရှင်းပေး ပါသည်။ လူမှုဝန်ထမ်းများသည်လူနာ၏လျှို့ဝှက် ထားရမည့် အကြောင်းအရာအချက်အလက်တို့ကို မပေါက်ကြားအောင် ထိန်းသိမ်းရမည့် ဥပဒေကို လိုက်နာသူများ ဖြစ်ကြ ပါသည်။

Standard Drink (စံချိန်ဖြင့်အရက်သောက်ခြင်း)

အရက် ၁၀ ဂရမ် ပါဝင်သော အဖျော်ယမကာတစ်ခွက်ကို စံချိန်ကိုက်သည် အရက်တစ်ခွက်ဟု သတ်မှတ် ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် Vodka အရက် တစ်ခွက်သည် စံချိန်ကိုက် အရက်ပမာဏ ဟုယူဆနိုင်သည်။ စံချိန်ကိုက်အရက်တစ်ခွက်တွင် ပါဝင်သည့် အရက် ပမာဏသည် တူညီပါသည်။ အရက်ထည့်ထားသော ဘူး၊ ဖန်ခွက် အရွယ်အစားနှင့် အရက်အမျိုးအစား (ဘီယာ၊ ဝိုင်အရက်၊ အရက်ပြင်း) တို့နှင့်မဆိုင်ပါ။

Test (ရောဂါစစ်ဆေးခြင်း)

ရောဂါ၏အရင်းအမြစ်ကိုသိရှိရန် လူနာ၏သွေး၊ ခန္ဓာကိုယ်မှ အရည်၊ (သို့မဟုတ်) အသားမျှင် တို့ကို ထုတ်ယူပြီး လက်တွေ့စမ်းသပ်ခန်းတွင် ကြည့်ရှုခြင်းဆေးသည်နည်းကို ဆိုလိုပါသည်။

Transmission (ရောဂါကူးစက်ခြင်း)

လူတစ်ဦးမှတစ်ဦးသို့ ရောဂါကူးစက်ယုံ့ပွားခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

Treatment (ကျမ်းမာရေးအတွက်ဆောင်ရွက်ခြင်း)

လူတစ်ဦးအနေဖြင့် ကျမ်းမာရေးကောင်းအောင် (သို့မဟုတ်) ပို၍ ကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဤသို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဆေးမှန်မှန်သောက်ခြင်း အားဖြည့်ဖက်လက်တွေ့လေ့ကျင့်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ဆေးကုသမှု ခံယူခြင်း နှင့် (သို့မဟုတ်) နေထိုင်စားသောက်သည့် အလေ့အကျင့် ပြောင်းလဲခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

Viral Load (Virus ရောဂါပိုး များသောပမာဏ)

ကိုယ်တွင်းရှိသွေးထဲတွင် ရောက်ရှိတိုးပွားနေသော Hepatitis Virus ရောဂါပိုးတို့ မည်မျှမည်မျှရှိသည်ကို ဖော်ပြသော ပမာဏကို ဆိုလိုပါသည်။

Virus (Virus ရောဂါပိုး)

စံထားသော ပဋိဇီဝ(Antibiotic) ဆေးဖြင့်ကုသရာတွင် ဆေးမတိုးသော အလွန်သေးငယ် လှသည့် ရောဂါပိုး များ ဖြစ်သည်။ အနုဇီဝရုပ် (Micro-organism, Microbes) တို့ကို ဆိုလိုပါသည်။ HIV နှင့် Hepatitis A, B ,C တို့သည် Virus ပိုးများဖြစ်ပြီး ပဋိဇီဝ(Antibiotic) ဆေးမတိုးသော်လည်း Antiviral ဆေးဖြင့်သာ သတ်နိုင်သောရောဂါပိုးများ ဖြစ်ပါသည်။